

עין משפט
נר מצוה

מג: ר"ן

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

(א) כ"ב קמח: (ב) כחכות
על: (קמח: חמ: כ"ב קל:).
(ג) (הספסלה: מות: מסבי
רש"י: (ד) ו"ט ע"ש).
(ה) כ"ב טפ: סלן:

הגהות הב"ח

(א) ש"י ד"ה אלא אמר
רש"י ובי דמן המורה היא
למחר למחר במחנה
הפקר דלא חמי לרשות וזה
דרקשיא והואל ומשנה:
(ב) ד"ה היטע טעמא ובי
הלך אמרו רבנן:

גליון הש"ס

גמ' ב"י הדרה: ע"י לקח
דן קו ע"ב גרין ד"ה היטע
וע"י גרין ד"ה קב ע"ב:

מוסף רש"י

מקצתן לראשון. וזהו
ומן טע' לשני. ראשון
מנה. שהיה כ"ב שור והוא
קנה. מקצתו ממנו
תחת שני מרע טעמא
המקל נכסיו ומתן מקלן
עמד חור. וזהו טעמא
רש"י: (א) ובי דמן המורה היא
למחר למחר במחנה
הפקר דלא חמי לרשות וזה
דרקשיא והואל ומשנה:
(ב) ד"ה היטע טעמא ובי
הלך אמרו רבנן:

פירוש הרא"ש

אין דעתו על מה ש
שפירא. ואף על גב
דנדרים קאי חזר דעתא
דנדרין אלוין אין דעתו
עליו: מקצתן לראשון
וביטל לשני ראשון קנה
שני י"א קנה. שביע מרע
המקל נכסיו ומתן מקלן
לראשון כקון ואח"כ אמר
וסלן לשני ראשון קנה ואם
עמד חור דמתנת
שביע מרע מתקלה ר"י
היא מתנת בריא אם לא
זיה מתנת מיתה שני לא
קנה דהיי מתנת שביע
מרע בטלה ואם עמד
חור ומדקנה ראשון אלא

אבל אם היה הפקירו קודם לנדרו מותר. דמתנתא כי מדיר אינש
על מה דלית ליה נדרומיה הוא דלדריה ולא על מה שכבר הפקירו
ואלדריה מותר. ואי אמרת טעמא דרבי יוסי משום דלא היה הפקר עד
דלמית לרשות וזכה מה לי נדרו קודם כו' הא כי נדר הא לא אכתי לא וזה

כיה שום אדם ואחרי מותר: היינו
טעמא דשרי דכל המדיר אין דעמו
על מה שפקירו. אלא על מה שעדיין
נדרשו ואלדריה מותר: מסיב רבא
כו' מקלן לראשון וכו' לשני. שכי"מ
שכתב מקלן נכסיו לאחד והשאר
כולן כתב לשני: ראשון קנה שני
לא קנה. ואם עמד חור בשני ואינו
חור בראשון לפי שכשכתב לראשון
שיר לעצמו מה שנתן אחר כך לשני
ומן השני חזר דלא שיר כלום ומש"ה
לא קנה. ואי אמרת לא היה מתנה עד
דמטי ליד מקלן אחרי קנה לראשון
טפי משני לא כיון דלא חמי לדיה

לא היו שלו וכי היכי דשל שני היו שור לראשון איכא למימר נמי
דשל ראשון היו שור לשני והואל ונדרשו של נותן הן אכתי כל זמן
דלא חמי לדיה דהאי אלא מדקנה ראשון ש"מ לימא להא דר' יוחנן
דלמח לא נמי מקבל עד דלמית לדיה: אלא אמר רבא. לעולם
קסבר רבי יוסי דמן המורה היא (א) מתנה לאלתר אע"ג דלא חמי
לרשות וזכה והואל ומשנה שפקירו היה הפקר ומאי טעמא דר'
יוסי דלמח הכא במתניתין: היינו טעמא דרבי יוסי. דלא חמי
לדיה הפקר: משום מפנה ביה חורון. דמתן בפרקין לקמן (דף מח).
דמוכחא מילתא דלא נתנה למדרי אלא בשביל שינא אביו ויאלץ
והכא נמי אי אמרינן הוה הפקר כיון דאין שם אחר מיוחד דבשביל
מודר ממש הפקירו והיינו דומיא דבית חורון הלכך (א) אוקמינן
דלרבנן דלא היה הפקר עד דלמית לרשות וזכה. ואי דמפרשי אלא
אמר רבא לעולם לר' יוסי מדאורייתא לא היה הפקר עד דלמית לרשות
וזכה ולא דמי למתנה ומדברנן הוא דהוי הפקר אע"ג דלא חמי לרשות
וזכה לקמן כדי שלא תשתכח חזרת הפקר והכא במתני' כו':
המפקיר את שדורו כל ג' ימים הראשונים יכול לחזור בו. כיון אמר
אין לרצוני שיהא הפקר דחור בו וכו' וזכה בו איזה בתוך ג' ימים
ושם הפקר לא חייב היה ולא פקע ליה מיד מעשר דהפקר פטור מן
המעשר דקאמרינן (שבת דף סח.) ונשמר פרט להפקר: מכאן ואילך
אינו יכול לחזור בו. ופטור מן המעשר כל מאן דזכי ביה:

אמר
דלא מדעמייהו מפקרי אלא להעצמה בלבד ולא היה הפקר ולפיכך
המפקיר יכול לחזור בו ואילך אין יכול לחזור בו ואפי' לא זכה בו אדם לא
כא היתנו לחזור בו משום דלאחר שגשגה מו ליכא לניחש לרמאין של

כל הנודר אין דעמו על מה שפקירו. אין הכי נמי דמאי הדך היה
דלמית היה וזו אחר היה לאותו דבר שפקירו צפויים חייב נדרו
אלא הכא היינו טעמא משום דכל האוסר נכסיו כחם אין דעמו על מה
שפקירו: הכי גרסינן מסיב רבא מקלן לראשון וכו' לשני שני וזכה

להשפיע בראשון. ובריתא היא
בנוספתא דבבא בתרא (דף ס"ד) והי פירוש
נכסיו לראשון ואח"כ נתן לשני לא
קנה לראשון דלמית נכסיו שיר וכו'
שעצמו לא קנה נכסיו נמי לא קנה
דעבדא דקני נכסיו הוא אלא שני וזכה
נעצמו ובנכסיו וזכה נמי להשפיע
בראשון ולגביה ליכא שיעורא. ואי אמרת
דאין דעמו על מה שפקירו ה"נ אין
דעמו על מה שנתן כבד: אלא אמר
רבא טעמא דר' יוסי משום מפנה
בית חורון אמר. ומדקנה דלא חמי
לר' יוסי שיר דמתי אפקריה נפלא

ליה מרשותיה אלא דכיון דאין סהדי
מודר אי שרינן ליה אחי למישרי אפי' היכא דלמח צפויים וכמעשה
דבית חורון דמתן בפרקין דלקמן (מח.) ואין לפיכך אלא כדי שינא אביו
ויאלץ עמו ומש"ה דוקא בנדרו קודם להפקירו אסור לזכא למחר
אבל הפקירו קודם לנדרו שרי: פניא המפקיר את שדורו כל ג' ימים
יכול לחזור בו. רמית שמועה זו שלא נמצאה יפה בדברי הראשונים
ז"ל לפי עניות דעתו. וכן נראה לי בפירושה כל שגשגה ימים יכול לחזור
בו מכאן ואילך אין יכול לחזור בו מדקא מפליג בסיפא דאם אמר תהא
שדורו ומופקרת ליוס אחד וכו' כיון וזכה ללא זכה דקמי שעד שלא
זכה יכול לחזור בו ומשום אין יכול לחזור בו וזכרשא לא מפליג
בכיה אלא מולא חזרה בקודם ג' ולאחר ג' ש"מ הכי קמי כל ג'
ימים יכול לחזור בו מהפקירו ואפילו זכה אחר קודם חזרתו לא קנה
ומפרש טעמא לקמן (מד.) דמפקירו והדרין כהון דמשום דהפקר פטור
מן המעשר היו הרמאין מפקירין שדומיהן כדי להפטר והיה דעתן
בשעת הפקירן שיחזרו בהן ויזכו בהן ונמלא שלא היה הפקירן אלא
להעצמה בלבד ולפיכך הוצרכו לומר ששם זכו בהם לא היה כוונתם
מן הפקיר והוצרכו גם כן לומר שאפילו זכה בו אחר לא יקנה והיה
מפקיר יכול לחזור בו תוך ג' ואע"ג דלגבי אחר ליכא לניחש לרמאין
אפי' לא היה לא היה לא קיימא הא שם יאלץ הרמאין שכשזכה בו
אחר קנה לא ישמעו לדברי חכמים שהם לא יקנו דלמחר כי הכי
דלמח זכי מהפקירא אן נמי מהפקירא וזכין ועוד שכיון שגשגה הרמאין
ברמאות זה כל ג' ימים אינו מתבדר שיהא הפקר דלמית לניחש
רמי לומר דאפי' זכה בו אחר יכול מפקיר לחזור בו שעדיין לא נגמר הפקירו
מכאן ואילך אין יכול לחזור בו ואפי' לא זכה בו אדם לא

כא היתנו לחזור בו משום דלאחר שגשגה מו ליכא לניחש לרמאין של
דאם היה נודר על מה שנתן ה"נ יומא דעמו על מה שפקירו. כן פירש. ויש ספרים
דנדרים וזכר דבריהם היא בנוספתא גבי עבדים דמתן מקלן נכסיו ולשני כתב כל נכסיו
לראשון וכו' דשרי קנה עמו דלא לא שיר לך משפעתא אף בראשון אלא דעמו ליתן אף מה שנתן
לראשון דלמית לא קנה עמו דאם שיר הוא עמו נמי לראשון והשאר אין לו כלום אלא ע"כ דעמו אחר שנתן כבד
ה"נ יומא הכי: אלא אמר רבא ששים טעמא בית חורון. כשליה השופטין לקמן (דף מח.) ואמרו משום שלא הייתה
מתנה נגמורה שלא נמר כלל למתנה הכא נמי אין נראה הפקר שדומיה כאלו לא הפקירו אלא לדעת שזכה בו המודר:
תניא בהפקיר שדורו כל ג' ימים יוצא לחזור בו. ומדי במעשר האילנות ממנו אם אינו מתחיל לנדר דהפקירו אינו
הפקיר כלל אע"פ שלא חזר בו נמי לא היה הפקר וטעמא משום דאסור טעל דיעו לכל וידועין כל העולם דזה אסור טעל
עליו וזה הפקר אינו מפורסם ולפיכך כל ג' ימים יכול לחזור בו כיון וזכה בו הוא כיון וזכה בו אחר ומש"ה חייב במעשר
כיון דיכול לחזור ולכן גזר פני הרמאין דמפקיר ודרי כה דמפקיר ועד שלשה ימים יח לניחש שגשגה ואחרי העולם
הוא אולי פירומי שאין מתקנים אלא לאחר שלשה לא גזר דמתקן ואילך ידוע הפקר ומש"ה הפקר אפילו לא זכה
בו אדם ואין חייב במעשר אלא מתני המודר מותר כההפקר דהתם כמו שאינו ידוע הפקר כן אינו ידוע שדורו
חזרו דטומיה והכא אט מפרין משום דידוע הפקר לאחר שלשה ימים כמו אסור הטעל חייב במעשר וליכא למימר
דאם היה חייב על הפטור דמעשר הוא מיתה וזיה:

אין אחר פטור מן המעשר ולא יוכל אחר כך לנטל הפקר כיון שכבר נא ליד אדם בתורתו וזיה מן
ליוס אחד אלא אפי' שלא עברו ג' ימים כיון שזכה בתורת הפקר אין בו חזרה ומיהו מניין לפרש
תקני חכמים שלא יאם פטור מן המעשר אם זכה בו בתוך שלשה ימים מפני הרמאין ואם לא זכה בו בתוך
רמאין לא יאם לנטל הפקר למחר: מכאן ואילך אינו יוצא לחזור בו. ומדי כשהפקירו אל הפקר ואל
תקנת הרמאין שגילין הפקיר שדומיהן לחזור ולזכות בהם כדי לפטור מן המעשר לכן תקנו חכמים דלא היה
בו אדם ואין חייב במעשר אלא מתני המודר מותר כההפקר דהתם כמו שאינו ידוע הפקר כן אינו ידוע שדורו
חזרו דטומיה והכא אט מפרין משום דידוע הפקר לאחר שלשה ימים כמו אסור הטעל חייב במעשר וליכא למימר
דאם היה חייב על הפטור דמעשר הוא מיתה וזיה:

ר"ל שהוא יאם שם הוא אולי נקט מזה זה אחרים ילקטו בו מזה אחר אלא אם היה יכול לחזור בו מדבריו היה מפקירו וזכר בו מדי:

